Joi, 7 aprilie 2022

P9_TA(2022)0124

Situația statului de drept și a drepturilor omului în Republica Guatemala

Rezoluția Parlamentului European din 7 aprilie 2022 referitoare la situația statului de drept și a drepturilor omului în Republica Guatemala (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Parlamentul European,

— având în vedere rezoluțiile sale anterioare referitoare la Guatemala, în special cea din 14 martie 2019 referitoare la drepturile omului în Guatemala ([1]),

— având în vedere declarațiile purtătorului de cuvânt al Vicepreședintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (VP/ÎR) privind situația statului de drept în Guatemala din 11 februarie 2022 și deteriorarea situației privind statul de drept în Guatemala din 23 martie 2022,

— având în vedere Acordul de instituire a unei asocieri între Uniunea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și America Centrală, pe de altă parte ([2]), mai ales clauza privind drepturile omului,

— având în vedere Orientările Uniunii Europene privind apărătorii drepturilor omului,

— având în vedere raportul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului din 28 februarie 2022 privind situația drepturilor omului în Guatemala,

— având în vedere declarația atribuită purtătorului de cuvânt al Secretarului General al ONU din 11 februarie 2022 privind Guatemala,

— având în vedere declarația Comisiei interamericane pentru drepturile omului (IACHR) din 22 februarie 2022 în care se exprimă îngrijorarea cu privire la noile încălcări ale independenței sistemului judiciar în Guatemala, precum și declarația din 9 martie 2022 a IACHR și a Raportorului special al ONU privind independența judecătorilor și a avocaților, prin care Guatemala este îndemnată să garanteze independența și imparțialitatea în numirea noului avocat general al țării,

— având în vedere Declarația Universală a Drepturilor Omului, convențiile ONU privind drepturile omului și protocoalele opționale la acestea,

— având în vedere Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice al ONU din 1966,

— având în vedere Constituția Guatemalei,

— având în vedere articolul 144 alineatul (5) și articolul 132 alineatul (4) din Regulamentul său de procedură,

A. întrucât Guatemala este un partener important al UE, care împărtășește viziunea acesteia, așa cum o demonstrează rolul-cheie al țării în integrarea regională în America Centrală prin intermediul președinției sale temporare a Sistemului de integrare regională în America Centrală, dezvoltarea cooperării comerciale dintre UE și Guatemala, solidaritatea țării cu Ucraina și Europa și condamnarea fermă a invaziei Ucrainei de către Rusia, precum și rolul său activ în forurile internaționale și dialogul constructiv cu Ambasada Guatemalei la Bruxelles, în contextul Delegației Parlamentului European pentru relațiile cu țările din America Centrală;

B. întrucât, în 2019, guvernul Republicii Guatemala a decis în mod unilateral să pună capăt mandatului Comisiei internaționale împotriva impunității în Guatemala (CICIG), care își desfășurase activitatea timp de 12 ani în țară; întrucât, în perioada în care autoritățile au colaborat cu CICIG, Guatemala a demonstrat progrese continue în ceea ce privește urmărirea penală a cazurilor de corupție și de nerespectare a drepturilor omului;

([1]) JO C 23, 21.1.2021, p. 92.
([2]) JO L 346, 15.12.2012, p. 3.

Joi, 7 aprilie 2022

C. întrucât, de atunci, Guatemala a suferit un proces continuu de cooptare instituțională și de dezmembrare a statului de drept, obstrucționarea sistematică și hărțuirea activității legitime a judecătorilor și procurorilor, campanii de denigrare, arestări și intimidări împotriva operatorilor din domeniul justiției, în special împotriva membrilor CICIG, ai Parchetului pentru drepturile omului și ai Parchetului special împotriva impunității (FECI), precum și o intensificare și o sporire a agresiunilor împotriva organizațiilor societății civile și a apărătorilor drepturilor omului, precum și incriminarea acestora;

D. întrucât procurorii de corupție și criminalitate organizată care implică funcționari de stat de rang înalt și proprietari de întreprinderi au fost incriminați în numeroase proceduri penale prin intermediul unor plângeri în fața Comisiei de disciplină judiciară și al unor procese preliminare promovate de Ministerul Public din Guatemala care aveau ca scop arestarea lor sau retragerea imunității lor juridice; întrucât proliferarea acestor proceduri judiciare împotriva judecătorilor, procurorilor și avocaților independenți, precum și lipsa unui răspuns prompt și eficient și a unor măsuri de protecție sunt alarmante;

E. întrucât amenințările, hărțuirea și riscul de detenție arbitrară au determinat peste 20 de judecători să își anunțe exilul din Guatemala pentru a-și proteja siguranța și integritatea fizică și psihologică și pentru a evita represaliile din partea autorităților statului din Guatemala; întrucât cazurile judecătoarei Erika Aifán și foștilor avocați generali Claudia Paz, Thelma Aldana și Juan Francisco Sandoval, care au condus FECI, sunt doar câteva exemple de hărțuire împotriva operatorilor judiciari din Guatemala;

F. întrucât articolul 203 din Constituția Guatemalei subliniază că funcția judiciară trebuie să fie exercitată exclusiv de Curtea Supremă de Justiție și de alte tribunale prevăzute de lege; întrucât nu s-au înregistrat progrese în alegerea judecătorilor în posturile vacante din cadrul Curții Supreme și al Curții de Apel; întrucât, anul acesta, președintele și Congresul vor numi trei personalități cheie: procurorul general, Avocatul Poporului pentru drepturile omului și controlorul general al Curții de conturi;

G. întrucât, în mai 2022, va fi ales noul avocat general al Republicii Guatemala; întrucât Constituția Guatemalei prevede că numirea procurorului general se face prin intermediul unei comisii de numire, compusă din președintele Curții Supreme, decanii școlilor de drept, membrii baroului și membrii societății civile; întrucât, în septembrie 2021, procurorul general al Republicii Guatemala și candidata pentru realegere, María Consuelo Porras, precum și Secretarul General al Parchetului, Angel Pineda, au fost incluși de Departamentul de Stat al SUA pe Lista Engel ca actori corupți și nedemocratici care obstrucționează urmărirea penală a cazurilor de corupție; întrucât procurorul general are un rol fundamental în garantarea statului de drept, protecției și apărării drepturilor omului și combaterii corupției și a impunității;

H. întrucât Comisia interamericană pentru drepturile omului și Raportorul special al ONU privind independența judecătorilor și a magistraților au făcut o serie de recomandări pentru realizarea unei reforme constituționale în ceea ce privește procedurile de alegere a procurorului general și a judecătorilor în instanțele superioare ale țării, în conformitate cu standardele internaționale de independență și imparțialitate;

I. întrucât guvernul din Guatemala a depus eforturi pentru a pune în aplicare politici care promovează transparența, lupta împotriva corupției și lupta împotriva impunității prin crearea Comisiei prezidențiale împotriva corupției și a Comisiei prezidențiale pentru pace și drepturile omului, care ar trebui să genereze rezultate concrete;

J. întrucât, potrivit Transparency International, Guatemala a scăzut cu 59 de poziții în Indicele de percepție a corupției în ultimii 10 ani, de la poziția 91 (2010) la poziția 150 din 180 de țări;

K. întrucât Decretul 4-202, cunoscut sub numele de Legea privind ONG-urile, care a intrat în vigoare în februarie 2022, urmărește să restricționeze activitățile ONG-urilor, să înăsprească supravegherea guvernamentală și să deschidă calea pentru desființarea ONG-urilor care nu respectă cerințele administrative;

L. întrucât violența și extorcarea comise de organizații criminale puternice rămân probleme grave în Guatemala și întrucât violența legată de bande este un factor important care îi determină pe oameni să părăsească țara;

M. întrucât, în 2021, Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) a documentat 103 de atacuri împotriva apărătorilor drepturilor omului și șase asasinate, precum și 33 de atacuri împotriva jurnaliștilor; întrucât apărătorii mediului și ai terenurilor, populațiile și comunitățile indigene și apărătorii drepturilor femeilor se confruntă cu amenințări grave; întrucât OHCHR subliniază creșterea utilizării abuzive a dreptului penal de către actorii statali și nestatali împotriva apărătorilor drepturilor omului și a jurnaliștilor pentru a-i sancționa sau a-i împiedica să-și exercite în mod legitim activitatea;

N. întrucât popoarele indigene se confruntă în continuare cu multiple forme de discriminare și inegalități economice și sociale; întrucât este necesar să se consolideze relația de încredere dintre instituțiile publice și popoarele indigene prin punerea în aplicare a unor măsuri pentru protejarea și exercitarea drepturilor acestora, inclusiv a dreptului la consimțământ liber, prealabil și în cunoștință de cauză;

O. întrucât violența de gen și violența sexuală împotriva femeilor și fetelor sunt probleme larg răspândite și adânc înrădăcinate; întrucât, la 8 martie 2022, Congresul din Guatemala a aprobat Decretul 18-2022, așa-numita Lege pentru protecția vieții și a familiei, care incriminează avortul în toate circumstanțele, cu pedepse cu închisoarea cuprinse între 5 și 25 ani, și interzice diversitatea de gen și educația sexuală în școli; întrucât, după mai multe proteste la nivel național și internațional, președintele și-a exprimat intenția de a se opune decretului, iar la 15 martie 2022, Congresul din Guatemala a votat suspendarea legii controversate;

P. întrucât Guatemala are una dintre cele mai ridicate rate de inegalitate și una dintre cele mai grave rate ale sărăciei, malnutriției și mortalității materne și infantile din regiune; întrucât Guatemala se situează pe locul șase în lume în ceea ce privește malnutriția cronică;

Q. întrucât UE rămâne unul dintre principalii parteneri de cooperare ai Guatemalei, căreia i-a alocat 152 de milioane EUR în cadrul perioadei de programare a Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (2014-2020), punând accentul pe securitatea alimentară, combaterea corupției, pace și securitate și competitivitate;

R. întrucât Aura Lolita Chávez, apărătoarea indigenă guatemaleză a mediului și finalistă a Premiului Saharov pe 2017 al Parlamentului European a părăsit țara după atacuri grave, amenințări cu moartea și acte de defăimare și, dacă s-ar întoarce, s-ar confrunta cu diverse procese judiciare; întrucât siguranța sa juridică și fizică ar trebui asigurată în cazul în care decide să se întoarcă;

1. este preocupat de deteriorarea statului de drept în Guatemala și de acțiunile în justiție inițiate de Curtea Supremă de Justiție și de procurorul general împotriva judecătorilor, avocaților și procurorilor independenți care anchetează sau urmăresc penal structuri infracționale care au legături cu înalți funcționari de stat și proprietari de întreprinderi;

2. condamnă incriminarea, detenția, amenințările și actele de hărțuire împotriva operatorilor judiciari implicați în urmărirea penală a cazurilor de corupție și în combaterea impunității, precum și a celor împotriva apărătorilor drepturilor omului și a jurnaliștilor, precum și campaniile media de discreditare a acestora; îndeamnă autoritățile din Guatemala să pună capăt acestor acțiuni și să susțină statul de drept și respectarea deplină a independenței ramurilor puterii ca elemente-cheie în lupta împotriva impunității și a corupției;

3. invită autoritățile din Guatemala să desfășoare anchete imediate, amănunțite și imparțiale cu privire la amenințările, actele de hărțuire și campaniile de stigmatizare împotriva funcționarilor din justiție și a actorilor societății civile, pentru a-i identifica pe cei responsabili și a-i aduce în fața unor tribunale competente, independente și imparțiale;

4. invită autoritățile din Guatemala să ia de urgență măsurile necesare pentru a asigura siguranța și integritatea judecătorilor, procurorilor, avocaților – inclusiv a foștilor avocați ai CICIG – și a apărătorilor drepturilor omului, precum și a celor aflați în detenție, precum și să garanteze dreptul acestora la un proces echitabil; îndeamnă autoritățile să asigure returnarea în condiții de siguranță a persoanelor forțate să părăsească țara din teamă pentru siguranța lor;

5. reamintește caracterul indispensabil al unor canale de dialog consolidate și efective în cadrul instituțiilor din Guatemala pentru a promova valorile democratice, statul de drept și respectarea drepturilor omului;

6. reafirmă că procesul de selecție și numire a judecătorilor trebuie să fie transparent și participativ și că selecția candidaților ar trebui făcută pe baza meritelor lor și a rezultatelor dovedite în ceea ce privește respectarea drepturilor omului, în conformitate cu standardele internaționale și cu Constituția Guatemalei; invită autoritățile din Guatemala, în acest sens, să garanteze alegerea corectă a judecătorilor, în special în ceea ce privește alegerea procurorului general și a Avocatului Poporului pentru drepturile omului;

7. subliniază că adoptarea unei legislații restrictive, cum ar fi Legea privind ONG-urile, poate contribui la desființarea sistemului de protecție a apărătorilor drepturilor omului, consolidând impunitatea; solicită abrogarea acestor legi;

8. îndeamnă guvernul din Guatemala să ia măsurile necesare pentru a consolida legislația și politicile de protejare a apărătorilor drepturilor omului, inclusiv a apărătorilor mediului și a jurnaliștilor, și să elaboreze o politică publică pentru protecția apărătorilor drepturilor omului, în conformitate cu hotărârea din 2014 a Curții Interamericane a Drepturilor Omului și cu angajamentul asumat de Guatemala în fața Consiliului ONU pentru Drepturile Omului în 2018; recomandă guvernului din Guatemala să ratifice Acordul Escazú;

9. salută crearea de către autoritățile din Guatemala a Comitetului prezidențial împotriva corupției și a Comitetului prezidențial pentru pace și drepturile omului, ca piloni principali ai planului național de inovare și dezvoltare al guvernului, având ca scop punerea în aplicare a politicilor de promovare a transparenței, de combatere a corupției și de combatere a impunității; îndeamnă comisiile să obțină rezultate concrete;

10. încurajează guvernul din Guatemala să coopereze în continuare cu toate mecanismele ONU și de la nivel regional din domeniul drepturilor omului pentru a promova și proteja mai bine drepturile omului în țară; recomandă guvernului din Guatemala să reînnoiască mandatul OHCHR în Guatemala pentru o perioadă rezonabilă de timp;

11. salută acțiunile întreprinse de ambasadele statelor membre ale UE și de Delegația UE în Guatemala în ceea ce privește măsurile de protecție a apărătorilor drepturilor omului; invită Comisia să extindă în mod substanțial măsurile de protecție și să le pună în aplicare mai activ, inclusiv observarea lărgită a audierilor apărătorilor drepturilor omului incriminați, în special a apărătorilor drepturilor omului din domeniul mediului și al femeilor, printre altele prin îmbunătățirea sprijinului acordat organizațiilor independente ale societății civile;

12. invită UE și statele sale membre să utilizeze mecanismele prevăzute în acordurile de asociere și de dialog politic și de cooperare pentru a încuraja ferm Guatemala să adopte o agendă ambițioasă privind drepturile omului și să combată impunitatea în vederea îmbunătățirii situației drepturilor omului în această țară;

13. încredințează Președintei sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului, Comisiei, Serviciului European de Acțiune Externă, Reprezentantului Special al UE pentru drepturile omului, guvernelor și parlamentelor statelor membre, Organizației Statelor Americane, Adunării Parlamentare Euro-Latinoamericane, președintelui, guvernului și parlamentului Republicii Guatemala, Secretariatului pentru integrare economică central-americană și Parlamentului Central-American.